

beker des lijdens hem gereikt zag, de vrees des doods hem omring en zijn ziel geheel bedroefd werd tot den dood toe.

Niet elk ontroerd worden van het hart wordt daarom door Christus afgekeurd. Er is een heilige ontroering van de ziel, wanneer we als Mozes geroepen worden om den berg om den Almachtige te ontmoeten. Er kan een ontroering van vreugde wezen, wanneer God met Zijn vriendelijk licht schijnt op ons pad. Het hart kan ontroerd worden van medelijden bij het zien van anderen leed en rouw. Zelfs het ontroerd worden vrees voor bang gevaar, dat ons dreigt, of voor een smartelijk verlies, dat ons te wachten staat, is op zichzelf niet verkeerd. En wat was dan natuurlijker, dat dan ook het hart van Jesus discipelen ontroerd werd, toen zij van de lippen van den Meester, dien zij zoo innig liefhadden, het vernamen, dat dit de laatste maal was, dat ze met Hem aan den maaltijd hadden aangezeten, dat Hij nu hen verlaten ging en zij, zooals Thomas zoo diep weemoedig het klaagde, niet wisten waarheen.

En toch is het dat ontroerd worden, dat Christus bij Zijne discipelen tegen wil gaan en waartegen ook wij, wanneer het ons overvalt, in Zijne kracht hebben te kampen. Het is niet het ontroerd worden zelf, omdat we scheiden moeten van wat ons lief is of omdat de Dood ons nadert en oproept voor Gods troon, maar het zóó ontroerd worden van het hart, dat we, gelijk Christus zelf in vs. 27 het hart uitlegt, versnaagd worden, d. w. z. dat de vrees en angst ons overmaant en daardoor het geloofsvertrouwen op God wijkt. En het beste medicijn, dat Christus tegen die krankheid van het hart ons geeft, is daarom, dat Hij Zijn jongeren toeroept: Geloof in God, geloof ook in Mij. Want het zóó ontroerd worden van ons hart vindt altoos zijn oorzaak in de kleinheid van ons geloof. Ware er meer geloofsvertrouwen geweest in onzen God, dan zou ons hart ook niet zoo ontroerd zijn geworden.

Alleen maar, en daarin juist schuilt de moeilijkheid, er is ook hier wisselwerking tusschen oorzaak en gevolg. Al is dat kleingeloof de oorzaak van de ontroering, die ontroering zelf maakt het zoo moeilijk om weer tot het geloof te komen.

Want het is met het hart, om nog eenmaal op dat beeld terug te komen, als met het zoo licht bewegelijke waterklav van het meer. Wanneer dat waterklav rustig en kalm is, dan wordt het vanzelf een spiegel, waarin klaar en helder de hemel weerkaatst, dan wordt het water als met gouden lichtgaten doortogen, dan is het meer het open oog der Schepping Gods. Maar als de stormen optrekken en zij de golven voortzweepen, dan breekt het spiegelbeeld, dan kan de hemel zich niet meer in het meer weerkaatsen, dan dringen de lichtgaten niet meer in de diepte door, dan ziet ge alleen de wilde onstuimige baren en wel uit de diepte modder en slijk op.

En gaat het zoo niet ook met ons eigen hart? Zal daarinbinnen in onze ziel de hemel weerkaatsen, zal het liefelijk aangezicht van onzen God door ons aanschouwd worden, zal het wonderlicht Zijner genade de ziel doordringen, dan moet dit hart eerst tot rust komen, stil worden, gelijk de Psalmist zegt, als het gespensde kind. Maar zoolang dat niet zoo is, zoolang de stormwinden de wateren der ziel doen opbruisen, het hart geroerd, geschokt, bewogen, voortgejaagd worden door die al te heftige aandoeningen, blijft het aangezicht Gods voor ons schuil. En hoe zal dan het geloof weer opwaken, dat alleen den vrede en rust ons herschenken kan?

Er is maar één uitweg. Dat we tot Hem zelf gaan, die ons toeroept: uw hart worde niet ontroerd, maar die ook alleen de macht heeft; het bleek op Genesareth's meer; om den storm tot zwijgen en de ontroerde wateren tot rust te brengen. Zoo heeft hij immers gedaan voor Zijn jongeren, toen die felle ontroering bij de gedachte aan Christus' heengaan zich van hun hart had meester gemaakt. Want was het niet als een uitgieten van olie op de onstuimige wateren hunner ziel, toen Hij zeide, dat Hij heenging, niet om hen te verlaten, maar om plaats voor hen te bereiden en dat Hij den Heiligen Geest als trooster hun zenden zou. En zooals Hij dit toen deed, wil hij het ook nu doen uit Goddelijk erbarmen, wanneer het gebod uit het fel ontroerd hart maar opijst tot Hem, die alleen onze Helper en Verlosser zijn kan. En dan luikt vanzelf het geloof weer op in de ziel, omdat het aangezicht Gods in Christus weer door ons wordt gezien.

Dr. A. K.

Amsterdam, 29 Oct. 1920.

De week van 20 October is een week van feestvreugde geweest, niet alleen voor de Vrije Universiteit zelf, die toen haar veertigjarig bestaan mocht herdenken, maar ook voor haar studenten, die dit achtste lustrum met luister hebben gevierd.

Niet dat de feestvreugde ditmaal onvermengd was. De droeve berichten uit Den Haag, die spraken van een plotselinge verergering in den toestand van Dr. A. Kuyper, den Stichter onzer Hoogeschool, wierpen een donkere schaduw op den blijden feestdag. En evenzo werd de afwezigheid van Prof. Bavinck, wiens slepende krankheid nog altoos ernstige zorg inboezemt, smartelijk gevoeld.

Maar al was de feesttoon daardoor iets wat gedempt, al kon het lied niet uit zoo volle borst weerklinken, er was toch behoefte om uiting te geven aan de dankbare vreugde, die het hart vervulde, nu onze Hoogeschool veertig jaar had bestaan. De vrienden der Vrije Universiteit boden aan heeren Directeuren een feestgave aan, die hartelijk welkom was, nu de uitbreiding der Universiteit en van het toenemend aantal studenten, de behoefte aan financiële steun dubbel deed gevoelen. Het Lokaal Comité van Amsterdam, dat zich zeer actief toonde, had ditmaal niet alleen voor den bidstond gezorgd, maar ook dat na afloop daarvan een gezellig samenzijn plaats vond in het feestgebouw Bellevue, waar Dr. Rullmann met zijn rijke historische kennis, 't diep ophanden van Bijlderdijk af, een schat van bijzonderheden vertelde over 't ontstaan en de levensgeschiedenis onzer School. Bovendien werden degenen, die voor deze gelegenheid waren overgekomen, nog in de gelegenheid gesteld het fysiologisch laboratorium van Prof. Buytendijk

te bezichtigen en enkele voornamen gemeentelijke inrichtingen zooals, de electriciteitscentrale, de telefooncentrale en de vuilverbranding. Een bezoek aan het Universiteitsgebouw onzer Hoogeschool was wilselk maar niet op het program geplaatst. Zulk een bezoek zou alleen den indruk hebben gemaakt van de armoedige huisvesting onzer School en de feeststemming hebben bedorven.

Maar niet alleen het Lokaal Comité, ook onze studenten hebben zich op lofwaardige wijze ingespannen om luister aan dit feest bij te zetten. En het kan niet anders getuigd worden, dan dat dit hun op uitnemende wijze gelukt is. Al heeft schrijver dezes door de droeve omstandigheden in Den Haag zelf deze studentenfeesten niet kunnen bijwonen, toch heeft hij van alle zijden niet anders dan met lof over deze feesten hooren spreken. Er was een geestdriftige stemming, er was bezieling, maar de feestvreugde sloeg nooit in losbandigheid of broodronkenheid over.

Slechts één ding heeft in brederen kring, schijnt het, aanstoot gegeven, n. l. dat op den laatsten dag van het feest door de studenten een toneelstuk is opgevoerd. En waar van meer dan eene zijde ons hierover klachten bereikten en men daarin zelfs een zeer vegg teeken zag voor onze Universiteit en voor den geest der studentenwereld, is het wellicht goed hierover publick ons uit te spreken.

Voorzoverre deze critiek raakt het opvoeren van een toneelstuk door studenten zelf kunnen we met deze critiek niet meegaan. De *Heraut* heeft reeds meermalen er op gewezen, dat de Gereformeerde zede wel zeer ernstig zich verzet tegen het bijwonen van het *publiek toneel*, maar dit nooit gedaan heeft tegen wat men oudtijds noemde de *ludi scholares*, d. w. z. het opvoeren van toneelstukken door studenten. Ze vonden aan de Hoogeschool te Geneve in Calvijn's dagen plaats; ze waren in zwang aan alle Gereformeerde-gymnasien en Universiteiten; ze behoorden tot de oefening in de kunst van declameeren.

Deze onderscheiding nu tusschen het publiek toneel en deze studenten-opvoering van toneelstukken is niet willekeurig. De Gereformeerden hebben nooit de dramatische kunst als zoodanig afgekeurd of veroordeeld. Zelf Voetius, de strengste onder onze puriteinen, heeft dit niet gedaan. Het bezwaar onzer Gereformeerde vaders gold niet de dramatische kunst, maar het *publiek toneel*, om de ernstige gevaren die uit zedelijk oogpunt aan het publiek toneel verbonden zijn. Het publiek toneel loopt niet alleen gevaar, waar hier acteurs optreden, die heel hun leven aan deze kunst wijden, het karakter te vervalschen van deze spelers, die telkens in een andere rol zich moeten inwerken, maar evenzeer, omdat het zonder den steun van het publiek niet bestaan kan, zich naar den valschen smaak van het publiek te moeten schikken en stukken op te voeren, wier inhoud zedelijk slecht en wier strekking verderfelk is. Maar deze bezwaren bestaan bij een studenten-opvoering in besloten kring niet. Hier heeft men geen vaste acteurs. En in de keuze van het stuk is men geheel vrij. Dat er ook aan zulk een liefhebberij-toneel daarom wel gevaren verbonden zijn, ontkennen we niet en is ook nu wel gebleken. Maar wie, omdat hij het toneel en heel de dramatische kunst als zondig veroordeelt, ook zulke studenten-opvoeringen verkeerd acht, neemt een standpunt in, dat nooit door onze Gereformeerde vaders is ingenomen en ook door ons niet ingenomen wordt. In dat opzicht achten we de critiek, die is uitgebracht, onjuist.

Maar even bealst als wij het opnemen voor deze ludi scholares, spreken we ook uit, dat het karakter van zulk een schooluitvoering dan ook zuiver moet gehandhaafd worden en elke schijn zelfs moet vermeden worden, alsof een publiek toneeluitvoering gegeven wordt; en in de tweede plaats, dat de inhoud van zulk een op te voeren stuk dus in geen enkel opzicht in strijd mag wezen met de hooge eischen, die de Christelijke zedelijkheid stelt. En in dit opzicht is de critiek niet geheel onjuist geweest.

Wat den eersten genoemden eisch betreft, hebben de studenten door al te publieke annoncereering metterdaad den schijn gegeven alsof het om een publieke uitvoering te doen was. Dat is onvoorzichtig geweest. Want meer dan schijn was dat toch niet. De opvoering geschiedde in een besloten lokaal; de toegang was alleen open voor de leden van hun corps en enkele genoodigden; entreegelden werden niet gevraagd. Ernstiger bezwaren bestaan er echter met het oog op den tweeden genoemden eisch. Niet dat het stuk op zich zelf een slechte of onzedelijke strekking had, al zou men op grond van Deut. 22:5 misschien tegen de daarin voorkomende travesti wel bezwaar kunnen maken. Maar een poging om tegenover de laagstaande en door en door wereldsche toneelkunst een stuk te stellen van hooger kunstwaarde en nobeler strekking, was de opvoering van dit stuk zeker niet. Het moge juist zijn, dat de opvoering van klassieke stukken zulke hooge eischen stelt, dat daaraan door deze liefhebbers niet te voldoen was en dat een tragedie of drama bij den aard van dit feest niet zou gepast hebben, toch waren er wel andere en betere stukken te vinden geweest dan deze zeker niet hoogstaande scherts. Maar al erkennen we, dat in deze beide opzichten voor critiek aanleiding was, en al zijn we zelfs dankbaar, dat deze critiek zich openlijk uitte, toch overschijde deze critiek op haar beurt de juiste maat niet. Natuurlijk zou het al zeer onbillijk wezen om de Vrije Universiteit als zoodanig aansprakelijk te stellen voor wat hare studenten doen. Heel de regeling van dit studentenfeest is

van de studenten uitgegaan en niet één der Hoogleraren is daarbij geraadpleegd. En evenmin mag uit dit één feit te veel worden afgeleid voor den geest, die onze studenten beheerscht. Al was er een afglijding, die ook wij betreuen, ze geschiedde meer uit onbezonnenheid dan uit opzet. Het beste bewijs is wel, dat de studenten zelf ons verzoekt hebben openlijk mede te deelen, dat het hun leed doet tot deze critiek aanleiding te hebben gegeven. Calvijn heeft, toen ook in zijn dagen de studenten iets gedaan hadden, dat niet geheel door den beugel kon en daarop zeer strenge critiek viel, tot hun verontschuldiging geschreven, dat studenten nog jong zijn en men de dwaasheden der jeugd hun niet al te ernstig aanrekenen moet.

En gelukkig mag er aan toegevoegd worden, dat dit de eenige wanklank was. Overigens is het feest op uitnemende wijze geslaagd en komt aan de commissie, die dit feest bereidde, alle lof toe. En het getuigt van den goeden geest, die in onze studentenwereld heerscht, dat zulk een studentenfeest, dat zoo licht ontaarden kan, aan onze Hoogeschool op zoo waardige wijze is gevierd geworden.

De overgang tot een anderen staat des levens.

Al zijn de besluiten, die de Generale Synode van Leeuwarden nam inzake de Belijdenis, het Catechetisch leerboek en de Liturgie wel de belangrijkste geweest, toch meene men daarom niet, dat de verdere arbeid der Synode voor ons kerkelijk leven van geen gewicht zou zijn geweest. Er is nog menige beslissing gevallen, die voor al onze kerken van betekenis is. En al kunnen we niet op al die besluiten de aandacht vestigen, toch moge een enkele daarvan nog nader worden toegelicht.

En dan wijzen we in de eerste plaats op de uitspraak, die de Generale Synode gedaan heeft over Art. XII onzer Kerkenorde, d. w. z. over den overgang tot een anderen staat des levens. Het vraagstuk zelf is vroeger in de *Heraut* ampel en breed behandeld en daarom behoeven we op de beginselen, die hierbij ter sprake komen, niet uitvoerig in te gaan. Maar wel komt het er op aan, de aanleiding, die de Synode tot deze uitspraak bewoog en de betekenis van hare beslissing in 't rechte licht te stellen.

De aanleiding school in de moeilijkheden, die zich vooral in den laatsten tijd meermalen voordeden bij de toepassing van dit Artikel. Er was geschil over de vraag, wat bedoeld was met de groote en gewichtige oorzaken, waarom zulk een overgang van een predikant tot een ander beroep geoorloofd was. En niet minder over de vraag, of aan zulk een predikant, die zijn dienst verliet, de naam en eere van een Dienaar des Woords met de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, kon worden gelaten. De Classis Haarlem en de Classis Leeuwarden hadden zich met bepaalde vragen en voorstellen desaangaande tot de Synode gewend. En daarbij kwam, dat de Synode ook voor een concreet geval geplaatst werd, daar Prof. Dr. A. A. van Schelven, die naar Art. XII verlof had gevraagd en gekregen om den kerkedienst te verlaten, toen hij tot hoogleraar aan de Vrije Universiteit benoemd werd, zich bij de Synode beklagde, dat de Classis Middelburg hem het radicaal van predikant had ontnomen.

De Generale Synode heeft echter, waar zij aldus voor dit vraagstuk geplaatst werd, wilselk niet besloten, ook al werd dit van haar gevraagd, om een opsomming te geven van de oorzaken die zulk een overgang tot een anderen staat des levens wettigen kunnen. Niet alleen kon zij dat niet, omdat het leven veel te varieerd is; maar zij wilde het ook niet, omdat daarmede de Kerken belast zouden worden met een bundel reglementen, die de vrijheid der Kerken zouden belemmeren. De Kerken zelf hebben elk geval afzonderlijk te beoordeelen en te toetsen. Maar wel heeft de Synode, waar in de laatste tijden meermalen al te lichtvaardig van dit artikel gebruik was gemaakt om den kerkedienst te verlaten en de Classen daarbij niet altoos streng genoeg de wacht hadden gehouden, nogmaals uitdrukkelijk uitgesproken, welke *regelen* in Art. XII lagen opgesloten en de handhaving dier regelen aan de Kerken op 't hart gebonden. Die regelen zijn vooreerst, dat een predikant naar Gods Woord zich voor zijn leven lang aan het predikambt verbindt en dus het recht niet heeft om eigenmachtig zich aan dit ambt te onttrekken. En in de tweede plaats, dat een loslaten van dit ambt alleen geoorloofd is om zeer gewichtige oorzaken, waarover het oordeel niet aan den predikant, maar aan de Kerken staat. En al heeft de Synode niet een lijstje gegeven van deze groote en gewichtige oorzaken, toch heeft ze uitdrukkelijk verklaard, dat daaraan niet kan gerekend worden, dat een predikant, die naar zijn meening of zelfs naar het oordeel der Classis te weinig salaris ontving, naar een lucratiever betrekking wil overgaan, ook al heeft de Synode daarbij tegelijk er op gewezen, dat een gemeente, die door te weinig salaris te geven, zelf haar predikant als 't ware tot zulk een stap dreef, minstens evenveel schuld had. Maar het recht om deswege het ambt te verlaten, verklaarde de Synode, had zulk een predikant niet. Ook de Apostel Paulus heeft te kampen gehad met geldgebrek, omdat de gemeenten hem niet voldoende verzorgden, maar hij heeft daarom het ambt niet verlaten, doch liever door eigen handenarbeid in zijn noodduft voorzien. En in de tweede plaats heeft de Synode, ten einde beteren waarborg te hebben, dat de Classen in 't vervolg niet

met Art. XII de hand zouden lichten, bepaald dat voortaan zulk een losmaking uit den kerkedienst alleen geschieden kan met goedkeuring van de deputaten der Particuliere Synode.

Veel moeilijker was de tweede vraag, of, wanneer zulk een predikant zijn ambt verliet, hem met zijn eervol ontslag tegelijk de bevoegdheid kon worden gelaten om 't Woord en de Sacramenten te bedienen. Er heerschte in dit opzicht in onze Kerken metterdaad grenzeloze willekeur. Vaste lijnen waren er niet. De eene Classis liet aan zulk een ex-predikant de bevoegdheid om 't Woord te bedienen, ook al ging hij tot een wereldlijk beroep over om geen andere motieven dan dat daarmede meer geld te verdienen was. Een andere classis daarentegen weigerde dit emeritaat weer, ook al bleek, dat er voor zulk een predikant wettige redenen waren om het predikambt te verlaten en al bestelde voor zijn conscriptie alleen, dat hij in zijn nieuwe betrekking de belangen van Gods Koninkrijk nog beter kon behartigen. Terwijl het eindelijk ook voorkwam, dat al ontroom de Classis zulk een predikant zijn radicaal, ze tegelijk hem terug plaatste in den rang van candidaat tot den Heiligen Dienst en de bevoegdheid schonk om een stichtelijk woord te spreken.

De Generale Synode heeft aan deze willekeur een einde gemaakt door hare besluiten. Men moet er echter wel op letten, dat de conclusie, die de Synode aannam en die door de pers zijn bekend gemaakt, niet los van het rapport mogen genomen worden, aangezien juist bij dit rapport de Synode haar instemming heeft uitgesproken met de grondgedachten, die daarin waren ontwikkeld. Het rapport zelf kan dus als de interpretatie gelden van de beslissing, die de Synode nam. En de Kerken, die geroepen worden over zulk een geval een beslissing te nemen, zullen wel doen met niet alleen op de eindconclusie te letten, maar ook op hetgeen in dit rapport wordt gezegd.

En dan is het duidelijk, dat de Generale Synode zooveel mogelijk dit behoud van de eere en naam van een Dienaar heeft willen beperken. Ze deed dit in de eerste plaats omdat ze overtuigd was, dat naarmate het behoud van den predikantsnaam en de predikantsrechten lichter uitgesproken werd gemaakt, het gevaar ook groter zou zijn, dat een predikant zijn ambt zou prijsgeven. De prikkel der conscriptie zou daardoor verslappen. Wat deed het er toe, of men zijn ambt prijs gaf, wanneer men toch den titel van predikant kon blijven behouden en desverkiezend elken Zondag uit preeken gaan? Het lichtvaardig verlaten van het ambt zou daardoor in de hand worden gewerkt. Het is daarom vooral, dat de Synode de lijnen zo strak heeft getrokken. Maar daarbij kwam in de tweede plaats, dat de Synode geen oogenblik voedsel wilde geven aan de in den grond Roomsche gedachte, dat deze bevoegdheid om 't Woord en de Sacramenten te bedienen, een in den persoon zelf klevende hoedanigheid was, die eenmaal hem geschonken, behouden bleef, ook al verliet hij zijn ambt. Dit toch zou lijnrecht in strijd wezen met het Gereformeerde beginsel, dat die bevoegdheid niet kleef in de persoon, maar in het ambt, waaruit van zelf volgt, dat wie dit ambt verlaat om een ander beroep te kiezen, daarmede ook die bevoegdheid verliest. Er moeten daarom wel zeer gegronde redenen zijn, wanneer de Kerken aan zulk een persoon die bevoegdheid toch laten behouden, en van een *recht* daarop kan nimmer sprake wezen.

En evenzeer heeft de Synode door, haar goedkeuring aan dit rapport te schenken, uitgesproken, dat de handelwijze van een classe, die zulk een persoon het radicaal van predikant ontnemt, maar hem dan terugstelt in den rang van candidaat, of wil men liever, hem de bevoegdheid geeft om een stichtelijk woord te spreken, een dwaashed is. Den wetenschappelijken graad van candidaat in de Theologie blijft iemand natuurlijk behouden, ook al zou hij advocaat, schoolopziener, bakker of wat ook worden. Maar candidaat in kerkelijken zin, candidaat tot den Heiligen Dienst, d. w. z. waarbij hij de bevoegdheid krijgt, om te proponeeren, wordt iemand alleen, wanneer hij zich door de Kerken wil laten be-roepen. Hij is toch candidaat voor het ambt. Maar hoe zal de classis dan iemand, die juist verklaart het predikambt te willen verlaten, tot candidaat voor dit ambt verklaren? Wil zulk een ex-predikant, na tot een ander beroep te zijn overgegaan, toch nog de bevoegdheid erlangen om nu en dan een stichtelijk woord te spreken, dan zou hem daartoe maar één weg openstaan: Hij zou daartoe aan de Classis, waar hij dan woont, moeten verzoeken als oefenaar te mogen optreden. En de Classis zou hem die bevoegdheid kunnen verlenen voor de Kerken in die Classis alleen. Een algemeene bevoegdheid, zooals een candidaat bezit, om voor alle Kerken op te treden, zou de Classis hem niet kunnen geven.

Vraagt men nu in welke gevallen de Generale Synode het behoud van de eere en naam van een Dienaar dan wel geoorloofd heeft, zoo is het duidelijk, om dit eerste negatief uit te drukken, dat dit niet geschieden zal wanneer zulk een predikant om wat wettige oorzaken ook den kerkedienst verlaat om tot een anderen staat des levens over te gaan, zooals Art. XII het uitdrukt. Immers, en dit is wel de diepere grond van dit besluit geweest, zulk een verlaten van het ambt om tot een anderen staat des levens over te gaan, waarmede onze Vaders niet bedoelden een ander kerkelijk of geestelijk beroep, maar een gewoon burgerlijk of geelk zij het noemden wereldlijk beroep, is niet mogelijk zoolang iemand zich nog inwendig geroepen voelt om het Evangelie te verkondigen. Toont iemand nu door

het predikambt te verlaten en naar zulk een wereldlijk beroep over te gaan, dat de inwendige vocatie ophield, dan kan de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, hem ook niet worden gelaten. Voor het behoud van deze bevoegdheid moet dus als eisch gesteld of dat zulk een predikant geroepen wordt tot een dienst, die voor de Kerken in het algemeen geldt, en dus den kerkedienst niet verlaat, maar alleen van dienst verwisselt, of dat de geestelijke arbeid, waartoe hij overgaat, zoo nauw met de prediking van het Evangelie in verband staat, dat de innerlijke roeping daarmede niet wordt prijsgegeven. Alleen voor deze beide gevallen heeft de Synode een uitzondering gemaakt, maar anders deed zij den grensel op de deur. Deze beide uitzonderingen zijn dus niet willekeurig gekozen, maar berusten op zeer goede gronden en ze sluiten zich aan bij wat de algemeene practijk onzer Kerken is geweest.

Immers wat de eerste uitzondering betreft: het overgaan tot een anderen dienst in het belang der Kerken in het algemeen, is het duidelijk en wordt dit in het Rapport ook uitdrukkelijk uitgesproken, dat dit ziet op een predikant, die Hoogleraar wordt in de Theologie. Van zulk een predikant toch kan niet gezegd worden, dat hij den kerkedienst verlaat, en evenmin dat hij tot een wereldlijk beroep overgaat. Onze Kerkenorde toch rekent onder de diensten der Kerk ook het Doctoren- of Professorenambt, omdat deze Professoren voor de opleiding van de a.s. Dienenaren des Woords zorgen. En hun arbeid draagt niet een wereldlijk karakter, maar is heilig. Men spreekt van de *heilige Godgeleerdheid*, iets wat bijv. van de professoren in de andere faculteiten niet kan gezegd worden. Vandaar dat een predikant, die tot dit ambt geroepen wordt, dan ook niet naar Art. XII verlof behoort te vragen om uit den kerkedienst ontslagen te worden en tot een anderen staat des levens over te gaan, maar naar Art. XIII. Natuurlijk geldt dit alleen voor die Hoogleraren, die aan een School verbonden zijn, die van de Kerk zelf uitgaat of waarmede de Kerk verbonden is. Want alleen aan zulk een School worden de a.s. Dienenaren der Kerk opgeleid, en alleen zulke Hoogleraren kunnen gezegd worden een dienst voor de Kerk te vervullen. Met deze uitzondering voor de Hoogleraren in de Theologie te maken, sloot de Synode zich van zelf aan bij de bestaande practijk, want de Kerken hebben steeds geoordeeld, dat een predikant, die aan zulk een School hoogleraar werd in de Theologie, de bevoegdheid kon behouden om 't Woord te bedienen.

Dit is dus de eerste uitzondering, en de tweede geldt die predikanten welke overgaan tot een zoodanigen arbeid, die een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de prediking van 't Evangelie in nauw verband staat. De Synode had daarbij op 't oog predikanten, die geroepen werden om als geestelijke verzorgers op te treden aan stichtingen, waar ouden van dagen of kranken naar lichaam en ziel verpleegd werden. Ook van zulk een predikant kan wederom niet gezegd worden, dat hij tot een anderen staat des levens overgaat. De verkondiging van het Evangelie blijft het doel van zijn arbeid. Het moge juist zijn, dat de positie van zulke geestelijke verzorgers kerkrechtelijk niet geheel in orde is, en dat eerst dan de zaak behoorlijk geregeld zou wezen, wanneer zulke geestelijke verzorgers tot dien arbeid wettig geroepen werden door de Kerk, waar zulk een stichting zich bevindt. Maar al is dit juist, het karakter van dien arbeid is en blijft toch scherp onderscheiden van elk wereldlijk beroep, zooals dat van directeur, geneesheer of welk ander ambt ook. De geestelijke verzorger komt om 't Evangelie te verkondigen; de samenkomsten, waarin dit geschiedt, heeten godsdienstoefeningen, het gebouw heet de gestichtkerk en de voorganger wordt als predikant aangesproken. Zelfs zal, als 't nieuwe besluit der Synode geëffectueerd wordt, in deze samenkomsten ook Avondmaal bediend worden. In zulk een stichting heeft men te doen met wat onze oude Canonici noemden eene ecclesia incompleta, een Kerk van niet volledige formatie. En daarom kan aan een predikant, die hier als geestelijk verzorger optreedt, ook de naam en eere van een Dienaar des Woords worden gelaten. Hij heeft, want daarop komt het hier aan, zijn roeping om 't Evangelie te verkondigen, door 't aannemen van dat beroep, niet verzaakt. Wanneer iemand daarentegen optreedt bijv. als Directeur van zulk een Stichting, dan toont hij daarmede, dat de vocatie tot het predikambt bij hem heeft opgehouden. En waar die vocatie ophield, behoort hij ook niet meer de bevoegdheid te bezitten om het Woord te bedienen.

Deze twee uitzonderingen zijn de eenige, die de Generale Synode gemaakt heeft, en de Kerken zullen wel doen met zich aan dezen regel te houden. Dat in geval de Kerken oordeelen, dat er reden is om iemand den titel en de bevoegdheid van predikant te laten behouden, dit dus niet geschieden kan naar Art. XII, zal thans wel duidelijk wezen. Tot dusver is het dan ook gewoonte geweest, dat de Kerken in zulke gevallen emeritaat verleenden niet naar Art. XII, maar naar Art. XIII. De opmerking, door Prof. Van Schelven gemaakt, dat dit artikel eigenlijk niet op deze gevallen slaat, is juist. Art. XIII heeft bepaald het oog op predikanten, die door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam zijn geworden tot den dienst, en dit kan zeker niet gezegd worden van de bovenbedoelde personen, die Hoogleraren in de Theologie en de geestelijke verzorgers. Maar het zal thans evenzeer duidelijk

wezen, w
deze pers
te geven t
over te g
en de eere
nog veel
brengen. I
sproken, d
uit den K
anderen s
die naam
Eigenlijk
zonderlijk
regeld t
geschied
dwongen.
XIII moet
Art. van
De Clas
deze zaak
Synode
verzoekt u
des levens
zelf uit, d
laten en k
verbonden
er geen s
teruggezet
of de bev
telijk woor
Het beho
aan het pr
dan geoor
kant over
van de K
wanneer
van prof
een geeste
king in 't
geestelijke
dere uitzo
node niet
Gelijk w
sluit geer
degenen,
dan ook
hebben
verleiden.
ligt, dat
taut wel v
Synode t
ook niet
Van Sch
en gaven
titel van
erkende z
handeling
school, ze
overtuig
leeraren i
om 't Wo
worden, v
Ze zou
verlooch
is zeer str
Synode d
gels aan
deur op
de Kerke
zijn teru
wilde op
zachte g
verbeteren

In hart
G. L. W.
L. van L.
De

1. Dr. J
KING, Uitg
Bastin.

»Na op
scheidene
vorm beco
na te ga
predikun
Aldus I
de Taelo
ook de h
Resultaat
hij in dit
welk hij
»brochure

Kritiek
was licht
van hee,
eenige no
loven als
te dage
makelijk
derijen-ten
even slech
een velo
Kritisee
»noemen

geen beco
en de ke
noodig bij
genieting.
Zoo vo
HOEKSTRA
een nuttig
En hij l
Als ho
de predik
kunst, is
gelukkige
gereforme
zin, 'n m
combinati
Theologie
geraakt u
der Theol
nen gem
'n Niet
Prof. Ho
om nu m
maar toe
psycholog
psycholog
vinden in

en en naar zulk er te gaan, dat pheid, dan kan t Word en de , hem ook niet et behoud van us als eisch ge- dikaant geroepen voor de Kerken dus den Kerke- leen van dienst estelijke arbeid, o nauw met de gelie in verband beping daarmede Alleen voor deze Synode een uit- anders deed zij Deze beide uit- willekeurig ge- zeer goede gron- aan bij wat de Kerken is ge-
uitzondering be- t een anderen r Kerken in het n wordt dit in uitgesproken, ikant, die Hoog- logie. Van zulk niet gezegd wor- est verlaat, en wereldlijk beroep e toch rekent, on- ook het Doctoren- deze Professoren de a.s. Dienaren n arbeid draagt karakter, maar de heilige Godge- de professoren in n gezegd worden. t, die tot dit ambt t niet naar Art. XII n uit den Kerke- n en tot een an- over te gaan, tuurlijk geldt dit ogleeraren, die en zijn, die van aarmede de Kerk en aan zulk een enaren der Kerk loogleeraren kun- dienst voor de leze uitzondering in de Theolo- ge Synode zich staande practijk, teeds geoordeeld, a zulk een School theologie, de be- om 't Woord te
zondering, en de in welke overgaan die een geeste- de roeping tot gelie in nauw ver- ad daarbij op 't epen werden om op te treden aan an dagen of kraan- erpleegd worden. ant kan wederom ij tot een anderen De verkondiging het doel van zijn n, dat de positie rgers kerkrecht- is, en dat eerst regeld zou wezen, e verzorgers tot en werden door n stichting zich ist, het karakter oljft toch scherp ereldijk beroep, e geneesher of e geestelijke ver- e verkondigen ; n dit geschiedt, en, het gebouw voorganger wordt en. Zelfs zal, als de geëffectueerd sten ook Avond- zulk een stichting wat onze oude clesia incompleta, lie formatie. En edikant, die hier optreedt, ook de naar des Woords ft, want daarop roeping om 't door 't aannemen raakt. Wanneer treedt bij, als t Stichting, dan e de vocatie tot m heeft opge- vocatie ophield, de bevoegdheid ord te bedienen- en zijn de eenige, emaaft heeft, en en met zich aan Dat in geval e reden is om bevoegdheid van den, dit dus niet XII, zal thans wel er is het dan ook Kerken in zulke nden niet naar . XIII. De op- n Schelven ge- njklijk niet op deze t. XIII heeft be- canten, die door zins onbekwaam ient, en dit kan van de bovenbe- gleeraren in de e verzorgers. ezeer duidelijk

wezen, waarom zijn eigen voorslag om deze personen volgens Art. XII verlof te geven tot een anderen staat des levens over te gaan met behoud van den naam en de eere van een Dienaar des Woords, nog veel verder ons van de wijs zou brengen. De Synode heeft terecht uitge- sproken, dat wie naar Art. XII ontslag uit den Kerkedienst vraagt, om tot een anderen staat des levens over te gaan, die naam en eere niet behouden kan. Eigenlijk behoorde deze zaak in een af- zonderlijk artikel in onze Kerkenorde ge- regeld te worden. Maar zoolang dit niet geschied is, zal men zich wel noodge- dwongen met emeritering naar Art. XIII moeten behelpen, omdat alleen in dit Art. van het emeritaat gesproken wordt.
De Classen, die geroepen worden, om over deze zaak te beslissen, weten dus nu, wat de Synode gewild heeft. Een predikant, die verzoekt naar Art. XII tot een anderen staat des levens over te gaan, spreekt daarmede zelf uit, dat hij zijn ambt wenscht te ver- laten en kan de bevoegdheid aan het ambt verbonden niet behouden. En evenzo kan er geen sprake van wezen, dat hij dan teruggezet wordt in de rij der candidaten of de bevoegdheid ontvangt om een stich- telijk woord voor de gemeente te spreken. Het behoud van den titel en de rechten aan het predikantsambt verbonden, is alleen dan geoorloofd, wanneer zulk een predi- kant overgaat tot een dienst ten behoeve van de Kerken in 't gemeen, — d.w.z. wanneer hij geroepen wordt tot het ambt van professor in de Theologie — of tot een geestelijken arbeid, die met de predi- kung in 't nauwste verband staat, zoolks de geestelijke verzorgers aan stichtingen. An- dere uitzonderingen heeft de Generale Synode niet veroorloofd.
Gelijk wel van zelf spreekt, heeft dit be- sluit geen terugwerkende kracht, zoodat degenen, die vóór dit besluit reeds, zij het dan ook op onjuiste wijze, het emeritaat hebben verkregen, dit niet zullen verliezen. De onbillijkheid, die daarin ligt, dat de eene Classis dit emerita- t wel verleende, de andere niet, kan de Synode niet verhelpen. Daarom kon ze ook niet aan het verzoek voldoen van Prof. Van Schelven, hoe hoog ze zijn persoon en gaven ook waardeert, om hem den titel van predikant te laten behouden. Al erkende ze, dat in deze zoo ongelijke be- handeling voor hem iets «krenkends» school, ze kon toch niet, waar zij als haar overtuiging uitsprak, dat alleen aan Hoog- leeraren in de Theologie deze bevoegdheid om 't Woord te bedienen kon geschonken worden, voor hem een uitzondering maken. Ze zou daarmede haar eigen standpunt verloorchend hebben. Dit standpunt nu is zeer streng. Maar we gelooven, dat de Synode wijs deed met zoo strak de teug- els aan te halen. Had de Synode de deur op een kier laten staan, dan zouden de Kerken weer tot dezelfde misstanden zijn teruggekeerd, waartegen de Synode wilde opkomen. En ook hier geldt, dat zachte geneesmeesters de wonden niet verbeteren, maar verergeren.

Dr. H. H. K.

Kootwilske Scholen
In hartelijken dank ontvangen van den heer G. L. W. te IJmuiden, f 2.50; van den heer L. van L. te Herwijnen, f 5.
Ds. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.
Arnhem, Velperweg 88.
Giro Nummer 31724.

Leerstafel.
I. DR. T. HOEKSTRA, GEREFORMEERDE PREDI- KING. Uitgevers-Maatschappij E. J. Bosch (Jban, Baarn.
«Nu onze preeken tegenwoordig van onder- scheide zijden zowel naar inhoud als naar vorm b-critiseerd worden, scheen het gewenscht na te gaan, aan welke vereischten *Gereformeerde* prediking behoort te voldoen.»
Aldus Prof. HOEKSTRA, die te KAMPEN, aan de THEOLOGISCHE SCHOOL onzer Kerken, o. m. ook de homiletiek of de preekkunst doceert. Resultaat van het nagaan der vereischten biedt hij in dit boek van bijna 100 bladzijden, het- welk hij, met al te groote bescheidenheid, 'n «brochure» noemt.
Kritiek is zelf 'n kunst, al wordt ze vaak wat licht beoefend; iets wat met name geldt van hen, die, zonder van preek-kunst ook maar eenige notie te hebben, zich de vrijheid veroor- loven als rechters 'n preek voor hun vierschaar te dagen. Daarbij gaat het dan vaak even ver- makelijk toe als wanneer bezoekers van 'n schil- derij-tentoonstelling, die met de schilderkunst even slecht overweg kunnen als 'n matroos met een velocipède, hun oordeel ten bate geven.
Kritiseren is beoordeelen en daartoe zijn «normen» of richtsnoeren noodig, waaraan het- geen beoordeeld wordt behoort te beantwoorden en de kennis van die normen is niet alleen noodig bij kunst-beoefening, maar ook bij kunst- genieting.
Zoo voor het een als het ander heeft Dr. HOEKSTRA met het publiceren van dit zijn boek een nuttig werk gedaan.

En hij bezit de daarvoor noodige kwaliteiten. Als homilet van professie, vertrouwd met de predikkunde of de theorie van de preek- kunst, is hij, ook als prediker, een van de meest gelukkige beoefenaars dier kunst. Onveracht gereformeerde Theoloog, is hij, in culturelen zin, 'n modern mensch. En door de gelukkige combinatie van de vakken, die hij aan onze Theologische School doceert, is hij ook vertrouwd geraakt met vakken, die wel buiten het gebied der Theologie liggen, maar er toch niet in kun- nen gemist.
'n Niet geringe charme heeft dit boek van Prof. HOEKSTRA dan ook voor mij, doordat, — om nu maar bij één dier, er wel buiten-liggende maar toch onmisbare vakken te blijven, de psychologie of de zielkunde, — hij er 'n psychologie in voordraagt waarin ik mij goed vinden kan.

'n Psychologie, want gelijk er Philos ophieën zijn, zoo zijn er ook Psychologieën.
Ik kan op de Psychologie van HOEKSTRA niet te ver ingaan, maar moet toch even naar voren brengen wat hij, naar aanleiding van het begrip «bevindelijk» op p. 52 schrijft. Onder- scheidinge de niet te scheiden functies van kennen, gevoelen en streven, schrijft hij daar, naar ook ik het zie, terecht: «Acten als geloof, vreugde in God, begeren naar Gods gemeen- schap, zijn geen acten van de functies (of vermogens) maar van den mensch, van de persoonlijkheid, van het ik. Al *domineert* bij een acte ook een bepaalde functie, de andere functies zijn op dat moment niet inhoudloos of werkeloos». Hiermede toch toont ook HOEKSTRA af te zijn van die Psychologie, volgens welke het «ik» rustig zit te kijken wanneer de drie «vermogens» hun kunsten vertoonen.

De drie hier boven genoemde kwaliteiten van den auteur komen uit in dit zijn boek.
Het gaat bepaaldelijk over *Gereformeerde* prediking; gereformeerde prediking, die zich aansluit bij de cultuur van onzen tijd; gerefor- meerde prediking, met psychologisch moment als inslag.
Aanleiding tot het opstellen van dit geschrift was voor Prof. HOEKSTRA, naar ik reeds mede- deelde, het tegenwoordig becritiseren van onze, d.i. van de in onze gereformeerde kerken ge- houdene preeken.
Nu valt er met wie van 'n *gereformeerde* predi- kung niet gediend willen wezen, doordat ze zelf nog niet of ook niet-meer gereformerd zijn, op dit stuk niet te praten. De beoorde- ling dazer prediking door zulk een hoorder zal een veroordeeling blijven, niet anders dan de beoordeeling van 'n REMBRANDT-schilderij door 'n CUBIST of die van 'n SHAKESPEARE-drama door 'n dwepet met CATS.
On- en anti-gereformeerden zullen, na lezing van dit boek, naar aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid hun oordeel over onze predi- kung niet herzien.
Anders staat het echter met die onzer kerk- leden, welke, zonder op de hoogte van de preek- kunst te zijn, onze gereformeerde prediking be- critiseren.
Die kunnen er uit leeren welke, de normen zijn waarnaar hier te beoordeelen is en de lezing van dit boek zal hun dan ook deugd doen. Dan, die lezing kan dit ook nog in ander op- zicht.
Op p. 13 schrijft HOEKSTRA, «dat de critiek (op onze preeken) in vele gevallen uit een ver- keerden hoek komt en ongegrond is». «Maar, dat we gegronde berwaren, indien enigzins mogelijk, moeten wegeuen». En daarop volgt dan: «Ook in de prediking moeten we, staande op den hechten bodem van de Gereformeerde confessie, toonen in den goeden zin des woords kloden van onzen tijd te zijn, we moeten preeken naar de behoeften en nooden van de menschen onzer dagen.» Ook dit is zeker een vereischte van *gereformeerde* prediking, en bij zijn nagaan aan welke *deze* prediking heeft te voldoen, is ook dit door Dr. HOEKSTRA niet overzien.
Den weg, door hem bij dit «nagaan» gevolgd, tekent hij ons aldus: «Deze vereischten worden gevonden, wanneer men uitgaat van de lijnen, die onze Gereformeerde Vaders in hun hand- boeken hebben getrokken, en tegelijk rekening houdt met de ontwikkeling, die het Gerefor- meerde leven sinds de XVIIde eeuw ten onzen heeft doorgemaakt.»
Getrouw aan deze methode worden dan in GEREFORMEERDE PREDIKUNG, na 'n Inleiding, achtereenvolgens besproken: HET WEZEN VAN DE PREDIKUNG, DE VERKLARING, DE TOEPASSING, DE TEKSTKEUZE, DE RESTE PREEKMETHODE, TAAL EN VOORDRACHT.

Het boek dient zich niet aan als een Gerefor- meerde Homiletiek. Het bevat echter de ver- bindende mededeeling, dat de auteur hoopt over eenigen tijd zijn HOMILETIK te kunnen uitgeven.
Inmiddels zullen zich niet alleen onze kerkleden in het algemeen, maar in het bijzonder, die onder hen, welke de preekkunst beoefenen of straks zullen beoefenen en ik denk hier aan onze Studenten, goed doen het zich aan te schaffen.
Ik zelf ken er zoo groote waarde aan toe, dat ik, als de gelukkige bezitter, het zuinig zal bewaren; het 'n plaats geven op mijn schrijftafel; en, als ik weer eens 'n preek ga maken, niet verzuimen zal het te raadplegen.
Zelfkritiek toch is zelfplicht ook voor den prediker.

2. DR. J. C. DE MOOR, REKENSCHAP VOOR GOD, W. ten Have, Amsterdam 1920.
Dit is de preek waarmee Dr. de Moor den 13-en October j.l., afscheid nam, als dienaar des Woords, van de gereformeerde kerk van AMSTERDAM.
Het trof gelukkig, dat onder de vele ons ter beoordeeling gezonden publicaties mij deze preek van DE MOOR tegelijk met het zoeven besproken boek van HOEKSTRA in handen viel. De lezing toch van het laatste heeft mij de beoordeeling van de eerste verlicht.
Het bekende woord, afkomstig van den Franschen blijspel-dichter DESTOUCHES: «De critiek is makkelijk en de kunst is moeilijk», is, ik weet het bij ondervinding, een woord van toch maar betrekkelijke juistheid. Kritiek, en vooral kritiek op preeken, valt mij althans lang niet makkelijk. Komt waarschijnlijk doordat ik maar al te zeer weet, hoe moeilijk de beoefening van de preekkunst is. Maar nu door dat boek van HOEKSTRA mijn kennis van de preek-techniek weer zoo pas opgefrischt is, zet ik mij niet zonder moed tot de beoordeeling van deze preek van DE MOOR.

Al is deze preek geen gewone, maar 'n ge- legenheidspreek», ik kan het niet anders zien dan dat zij aan de normen, die HOEKSTRA voor gereformeerde prediking stelt, ten volle beant- woordt; en dat zoo naar inhoud als vorm.
Deze preek toch is naar haar inhoud, wat een gereformeerde preek naar haar wezen behoort te zijn: verkondiging van Gods Woord. DE VERKLARING getuigt van nauwgezette en bezonnen «x-gestische studie en de TOEPASSING, waarin het psychologische moment tot zijn recht komt, houdt voldoende rekening met het peil van ont- wikkeling, waarop het gereformeerde leven in onzen tijd staat. DE TEKSTKEUZE: Jeremia 17 : 16: *Ik heb toch niet aangedrongen, meer dan een herder a Her-U (belaamde); ook heb ik den doodlijken dag niet begierd. Gij moet (het); wat uit mijne lippen is gegaan, is voor U aange- zigt geweest, — de keuze van dezen tekst is voor onze gelegenheid tekenend. De inhoud en daarmede de eenheid van dit Schriftwoord is*

zuiver weergegeven in het thema: REKENSCHAP VOOR GOD, en in de VERDEELING komt, wat HOEKSTRA als eisch stelt, «het karakteristieke van het thema en dus van den tekst tot zijn recht». De dispositie toch, onnemen aan het thema, is REKENSCHAP VOOR GOD:
I. aangaande het volgen van den oppersten Herder.
II. aangaande het zoeken van het heil der gemeente.
III. Aangaande het verkondigen van den vollen Raad Gods.
Bij de verhanding van de synthetische en analytische methoden zijn hier explicatie en applicatie op gelukkige wijze dooreengestrengeld.
Verklaring en Toepassing zijn, zoolks HOEKSTRA schrijft, wat de oude Gereformeerden noemden, het *lichaam* van de predicatie, en daarvan is dan te onderscheiden de inleiding en het slot.
DE INLEIDING zou voor een gewone preek iets te lang zijn, maar bij een afscheidspraak kan het er mee door. Tusschen lichaam en slot ook hier TOESPRAKEN, bij een afscheid- en intree-preek onmisbare invoegsels. Deze toespraken zijn van een voorbeeldige korthed en soberheid.
Het is mij niet bekend of de toespraken door de verschillende functionarissen tot wie ze ge- richt werden, na afloop van de prediking, zijn beantwoord. In sommige onzer kerken schijnt dit laatste thans almeer een gebruik. Iets wat, naar mij voorkomt, minder navolgenswaardig is. Mij heugt nog, dat ik, in een kerk, waar men bij een intree-preek dezen usus ook volgde, toen de avonddienst er allerbedenklijkst door geredt werd, den prediker almeer vermoed zag worden en de stichting, die ik van zijn preek had gehad, almeer bij mij wegdook onder het onlust-gevoel van hongerende zenuwen.
«In het slot van de preek», schrijft HOEKSTRA, moet de hoofdgedachte van den tekst nog een- maal in helder licht geplaatst,» en ook aan dien eisch is het slot van deze preek conform.
Dat het «staalgevaar», om nog eens met HOEKSTRA te spreken, waarin het Woord van den avond van 13 October in Amsterdam's kerk tot de gemeente kwam, voornam was zonder oprichting te wezen, was, van een zoo fijn stilist als Dr. de Moor, evenmin anders te verwachten, dan dat hij, geschoold homileet en begaafd prediker als hij is, op dien avond, ook wat den inhoud betreft, anders zou prediken dan hij het deed in deze preek, die hier in druk vastgelegd voor mij ligt.
'n Preek voor de kerkleden van AMSTERDAM 'n dierbaar souvenir; bij die van UTRECHT 'n groote verwachting-wekkende introductie voor onze THEOLOGANTEN een regulatie op het gebied van homiletische practijk.

G.

Buitenland.
Duitsland. Wat zal de grondslag zijn van de Beiersche Ev. Luth. kerk?
Er wordt in Beieren een ontwerp voor een nieuwe kerkenordening druk besproken. In de inleiding komt de zinsaned van: «De Ev. Luth. kerk in Beieren staat op den onwankel- baren grondslag der H. Schrift en houdt zich in haar leven en leer aan de Ev. Luthersche belijdenis». In rechtinnigkeitsvragen vraagt men: waarom is deze meer algemeene term gebruikt, in plaats van concreter van de «belijdenisschrift- ten» te spreken? In een minder critieken tijd zou niemand iets daarachter zoeken. Maar men heeft van de moderneren maar al te dikwijls gehoord, dat zij de «belijdenis» in den «geest van de belijdenis» veranderen, waardoor ieder van die belijdenis mak-n kan wat hij wil. De «positieven» zijn van oordeel, dat er vaste grond- slagen noodig zijn, waarop het gebouw van de kerkenordening verrijzen kan. Er is bezorgdheid gekomen in de kringen van hen die aan de belijdenis der Ev. Luth. Kerk willen vasthou- den. Het schijnt dat het kerkbestuur in Beieren moderneren en rechtinnigen in één kerkverband saam wil houden. Vele, vooral jongere, predi- kanten toonen zich daarom geneigd de lands- kerk te verlaten.
Ook de «Gemeinschaften» bereiden zich in stilte voor op alle eventualiteiten. De predikant Eichhorn, leider der Beiersche Gemeinschaften, schreef naar aanleiding van het stichten van een groot vereenigingshuis: «Waarom eigenlijk een vereenigingshuis, zal iemand vragen? Wij denken aan de komende tijden. De Saatskerk heeft opgehouden te bestaan. In hare plaats komt nu eene vrije lands- of volkskerk... Daar in dezen nieuwen bouw ook de loochenaars van de verzoende kracht van Jezus bloed en van zijn Godheid als rechtgebende bestand- deelen mede opgenomen worden, ofschoon de oude belijdenis toch ook nog verder gelden zal, zoo is de vraag, of deze bouw zich wel als houdbaar toonen zal. Het was te voren al een moeilijke toestand, dat onze landskerk gegrond was op de belijdenis en toch de openbare loochenaars dier belijdenis hun gang liet gaan. Nu de macht van den staat niet meer als een geruine band om het kerkwezen geslagen is, is het de vraag of het gebouw niet uiteen zal vallen... In elk geval is het goed, wanneer wij er nu reeds mede rekenen, dat wij op zeke- ren dag genoodzaakt zullen worden, ons zelf- staandig als kerkverband in te richten».
Opmerkelijk is het, dat de zich noemende vrijinnigen verleden jaar den eisch lieten hooren, dat alle richtingen in de kerk gelijk recht zouden hebben en dat daarom de grondslag der belijdenis moest veranderd worden. Maar in den laatste tijd lieten zij zich niet hooren. Zou het niet zijn omdat zij meenen, dat zij den «geest» der belijdenis kunnen stellen voor de belijdenis der kerk, en dat zij aldus die be- lidenis naar hun believen kunnen kneeden?
Er zijn ook «positieven» die meenen, dat vrijinnige predikanten bereid zullen zijn voor de belijdenis te buigen, ten minste geen haar weersprekende leer zullen voordragen. Zulke predikanten zou men kunnen dragen. Doch wij meenen, dat wanneer het in Beieren dien kant uitgaat, de rechtinnigen en ook de Ge- meinschaften zich van de landskerk zullen los- maken. Een vrije kerk, die geen belijdende kerk is, kan onder den duur ook niet bestaan, en wij ver- wonderen er ons over dat vele kerkelijke leiders dat niet schijnen in te zien. Maar al te veel wordt er uitgezien naar een kerkstaat, die niet veel anders is dan een voortzetting der oude landskerk toen zij onder het patronaat van den heer des lands stond. Dat men op den duur de belijdende elementen uit de landskerk zal verliezen, die zich als vrije belijdende kerken zullen organiseren, wordt niet ingzien. De Gemeinschaften zouden kunnen ontbonden wor- den als de belijders des Heeren kloek de han- den, ineen sloegen om de landskerk te reorga- niseren op den ondubbelzinnigen grondslag der belijdenis.

Engeland. Voorstel der Lambeth- conferentie tot hereniging der Engelsche kerk.
De bisschoppen der Anglicaansche kerk, die te Lambeth zijn vergaderd geweest om de vraag te bespreken, wat er te doen zijn zou om de kerk van Engeland weer tot eenheid te brengen, zijn tenslotte gekomen tot voorstellen aan de leden der vrije kerken. Deze komen hier op neer, dat de vrije kerken een deel kunnen worden van de vereenigde kerk, als zij aannemen dat de kerk door bisschoppen moet geregeerd wor- den, en als hare leeraars zich door een bisschop laten ordenen. Er wordt aan toegevoegd, dat de bisschoppen der Anglicaansche kerk weder- keurig geneigd zijn onder zekeren vorm als zoon- daag door de vrije kerken erkend te worden. Maar dat zij door deze vrije kerken opnieuw tot bisschoppen zouden moeten geordend wor- den, daarvan wordt niet geref.

Nu is algemeen erkend, dat volgens de Angli- canen de ordening door een bisschop een mede- deeling is van een bijzondere genade, die niet medegedeeld wordt als men op andere manier bevestigd werd tot den dienst des Woords. Kan men nu eischen dat dienaren des Woords, die een van de vrije kerken dienen, te kennen geven, dat zij te voren eigenlijk nooit recht gehad hebben om het Woord en de Sacramenten te bedienen, en dat zij dit moeten ontvangen door middel van ordening door een bisschop der Anglicaansche kerk?

Toch heeft de conferentie, te Lambeth gehou- den, iets goeds opgeleverd. Zij heeft erkend, dat de christelijke kerken, die niet tot de Anglicaan- sche kerk in betrekking staan, kerken zijn, deel uitmakende van het lichaam van Christus. Dit is iets gewonnen.
De Lambethconferentie stelde een Encyclical letter (rondgaand schrijven) op, waarin de vol- gende goede woorden gevonden worden:
«In deze oproeping dringen wij er bij al het christenvolk op aan, te trachten te komen tot vereeniging; om te komen tot een nieuw gezichts- punt: te zien op de werkelijkheid gelijk zij in God is. De eenheid die wij zoeken, bestaat. Zij is in God. Die de volmaakte eenheid is, één God en Vader, één Heere, één Geest. Die leven aan het één lichaam geeft. Nog eens, het ene lichaam bestaat. Het behoef niet gemaakt te worden, het kan niet opnieuw gemaakt worden, het moet organisch en zichtbaar worden. Nog- maals, de gemeenschap van het ene lichaam van Christus bestaat. Het is het werk van God en niet van menschen. Wij hebben het allen te ontdekken, en zijn werkzaamheden vrij te maken».
Dat de bisschoppen hierbij meer het oog hebben op de kerk als organisme, dan op de kerk als instituut is duidelijk.

N.-Amerika. Critiek op de Voor- waartsbeweging in de Geref. Kerk.
Over het algemeen wordt erkend dat in het opgezette plan voor een «Voorwaartsche bewe- ging» veel gevonden wordt, dat tot dank stemt. Maar dit verhindert niet dat ook de vrees uit- gesproken wordt, dat bij zulk een breed opge- zette actie het geestelijk element licht op den achtergrond treedt, om de uitwendige dingen, die wel noodig zijn, maar slechts in de tweede plaats komen, naar voren te brengen. Zoo vrees men, dat het saambrengen van een som van bijna elf miljoen dollars aanleiding geven zal tot menschenverheffing. Andere spreken uit, dat in de geschriften die van de beweging uitgaan, veel te weinig van zonde en boete gesproken wordt. Weder anderen hebben er berwaar in, dat men door middel van een veelvertake organisatie datgene op mechanische wijze wil tot stand brengen, wat alleen door den Heiligen Geest door het Woord kan gewerkt worden; de komst van Gods Koninkrijk hangt toch niet af van bijeenbrengen van geld. Ook kerkeraden en classen lieten bedenkingen hooren.
Onze bedenking tegen deze beweging is, dat de Generale Synode van Altona wel haar in het leven riep, doch dat hare uitvoering niet in handen der kerkelijke vergaderingen, maar in die van commissies gesteld werd. De hoofdgedachte: in dezen zoo ernstigen tijd, moet de kerk des Heeren, vooral de Geref. kerk, zich aangrippen tot het vervullen van de schier onafzienbare taak, die op hare hand gelegd is, heeft echter onze volle sympathie. Mocht dit door alle Kerken des Heeren in de oude en in de nieuwe wereld verstaan worden.

Afrika. Zij kunnen het werk niet overnemen!
Volgens een bericht in *Aufu*, No. 137 uit Bethel mag de Duitse zending Bokermann, de stichter van Lutindi in Oost-Afrika, op het station aldaar blijven, terwijl een ander Duit- sch zending, die aan den Oost-Afrikaanschen veld- tocht deel nam, daaraan terugkeeren zal. Men heeft van Engelsche zijde erom verzocht, daar men niemand heeft, die den moeilijken arbeid onder de kranke negers overnemen kan. Men heeft in Duitse zendingsskriften er te voren op gewezen, dat de volken die het Duitse zendingsterrein onder zich wilden verdeelen, niet over genoegzame krachten beschikken om dien arbeid te verrichten. Lutindi is daarvoor een voorbeeld. Gelukkig, zeggen zij, dat bij de Engelsche overheid politieke overwegingen door een gevoel van menscheijkheid op zijde werden gedrongen.

WINCKEL.

Officieele Gerichten.
Vrije Universiteit.
Men schrijft ons:
Het 40-jarig jubileum is weer voorbij.
Het waren heerlijke dagen.
Dank zij de activiteit van het Locaal-Comité Amsterdam liep alles geregeld en door de harte- lijke wijze waarop de studenten de voorstanders der Vrije Universiteit heeft ontvangen, zal de 19e October voor velen een aangename her- innering achterlaten.
Wat was het gezellig en aangenaam 's mid- dage in Bellevue.
De beminnaars der Vrije Universiteit in vroolijke stemming bijeen. De studenten hebben er slag- van om hun gasten te ontvangen.
En 's avonds.
Het betoek aan den bidstond was veel grooter dan in jaren 't geval was.
Wij wennen aan de voorrechten die God ons schenkt, en denken er niet genoeg aan, dat het genade-gaven zijn.
Daarom zijn de herinneringsdagen, vooral als het feestdagen zijn, zoo noodig en zoo nuttig.
Aan Ds. Kulpjer de dank voor zijn kostelijk ernstig woord. Niet ieder is het gegeven om in weinig woorden veel te zeggen. Daarom werd het 's avonds wat laat, niettegenstaande de bid- stond spoedig was afgelopen.

Wat een heerlijk gezicht.
Het was vol in Bellevue, maar alles liep ge- regeld.
Het was wat, om in korten tijd ruim 400 menschen plaats te geven, te meer omdat men niet wist of er 40 of 400 aan het gezellig samen- zijn zouden deelnemen.
Maar de orde-commissarissen waren op hun post en binnen 10 minuten was de geheele schare geplaatst en kon een kop thee aan- geboden, en was het aan Ds. Ferwerda om de vergadering te openen.
Zijn echt gezellig woord bracht een goede stemming in de vergadering. Ds. Rullmann heeft — hoe kon het anders — de wording der Vrije Universiteit uitvoerig behandeld.
Om nog eens na te lezen.
De geschiedenis vóór en na de oprichting der Vrije Universiteit in zoo rijk en helaas... zoo onbekend.
Er is zoo ontraziglijk veel gebeurd in de laatste 50 jaar, en waar Ds. Rullmann de 50 jaren vóór de laatste 50 jaar behandelde, was het niet te verwonderen dat zijn kenrige toespraak meer leerzaam dan gezellig was.
Toch werd er met groote aandacht geluisterd en menigmaal hartelijke instemming betuigd.
Men zag Groen, Mackay, Elout en anderen, aan Bilderdijk's — in den letterlijken zin des woords — voeten zitten.
Er was geen plaats genoeg voor de studenten, dus moesten zij zich zonder stoelen of tafels behelpen. Dat was het begin van een Vrije Universiteit.
Straks, moge het spoedig zijn, hooren wij het begin van de Vrije Universiteit.
Dat is noodig.
Het was eer juist van den grijzen voorzitter van het Locaal-Comité opgemerkt.
Wij moeten weer, althans in onze gedachten, terug naar de oorzaken waarom een Vrije Uni- versiteit werd opgericht. Wie weet hoe het dan duidelijk zou worden, dat onze tegenstanders nog beter kennen het gevaar dat hun dreigt van een Universiteit op Gods Woord gegrond, dan ze door de voorstanders wordt gewaardeerd.
't Is waar, maar niet goed, dat de Vrije Uni- versiteit niet zou zijn opgericht, zoo men aan de openbare Universiteiten maar van «onze mannen» had benoemd.
Hoevel mannen als Groen en Da Costa, als Kuyper en Rutgers recht hadden om voor een hoogleeraarsbenoeming in aanmerking te komen, kunnen we niet dankbaar genoeg zijn dat deze benoemingen nooit zijn geschied.
Men kent de kracht niet van den invloed der «omgeving»; kwade samsprekingen bederven goede zeden.
Het kost zoveel zelfverloochening ook ja juist voor den hoogleeraar, om voortdurend en overal zich te buigen voor het Woord.
Zelfs de Vrije Universiteit loopt gevaar.
Daarom waren de dagen zoo goed, omdat er daardoor weer inniger verband kwam tusschen de voorstanders der Vereeniging en hare Stichting.
Men lette op art. 15 van de instructie voor correspondenten en leden van het Locaal-Comité: «Eenmaal 's jaars, zoo na mogelijk bij den Stichtingsdag van de Vrije Universiteit, wordt de zaak van het Christelijk Hooger Onderwijs in den gebede aan den Heere opgedragen, in wiens Naam ook voor deze Vereeniging alle hulpe staat».
Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid brengen ter kennis van de kerken, dat bij schrijven van Z.Ex. den Minister van Justitie, d.d. 22 October 1920, bericht is ingekomen dat de Gereformeerde kerk van Veenhuizen, gemeente Norg, geconstitueerd is als: «de Gereformeerde kerk van Veenhuizen, gemeente Norg».
Op de lijst van de Gereformeerde kerken is deze kerk geplaatst onder No. 932.
Namens Deputaten, H. BOUWMAN, secr.
Kort Verslag van de Vergadering der Classis Barendrecht op 1 Sept. 1920.
De praeses der roepende kerk van IJssel- monde opent de vergadering. Nadat gezongen, gelezen en gebeden is, blijkt uit de credentialen o.m. dat de predikanten Van Hoven en Nieborg niet ter vergadering zullen komen, terwijl de kerken van Barendrecht, Bolnes, Heinoord, Klaaswaal, Rijksoord en Westmaas een instructie hebben. Het Moderamen constitueert zich aldus: Ds. Idema praeses, Ds. van Uik scriba en Ds. v. Schaik assessor; de notulen der vorige ver- gadering worden gelezen, goedgekeurd en getekend.
Onder de ingekomen stukken bevinden zich bezaarschriften van br. L. v. V. te W. en van br. G. S. te H., welke bezaarschriften in den loop der vergadering behandeld worden. Ook is ingekomen een antwoord van broeder Uitten- bogaard over de indertijd besproken ouderlin- genconferentie.
Naar aanleiding van het laatste worden de kerken der classis opgewekt, voor 1 Oct. 1920 aan bedoelden broeder Uittenbogaard, wiens adres is te Sikkerveer Willemstraat 19, mede te deelen, of is met zulk een conferentie sympha- tiseren; en zoo ja, hoewel ouderlingen er dan bij een eventuele samenkomst gezonden zullen worden.
Vervolgens wordt rapport uitgebracht door Ds. v. d. Kamp over de in Juni gehouden Partic. Syn., terwijl Ds. v. Schaik enkele mede- deelingen doet over de kas voor hulpbehoevende studenten. In aansluiting aan de vorige ver- gadering doet Ds. Goote enkele mededeelingen over de tucht op doopleden, waarbij der classis met nadruk in herinnering wordt gebracht een besluit van 3 Maart 1909, aldus luidende: «De classis spreekt de wenschelijkheid uit, «dat de kerkeraad bij de behandeling van doop- leden, die ongeregeld wandelen, het advies der classis inwinne, alvorens hen niet meer te «beschouwen als leden der kerk»».
Inake de gemengde huwelijken wordt, op voorstel van de kerk van Barendrecht, de vol- gende classische regeling getroffen:
Wanneer bij den kerkeraad inkomt een aan- vrage tot kerkelijke bevestiging van een huwelijk, waarbij één der partijen niet behoort tot een Geref. kerk, zal de kerkeraad of de daartoe door den kerkeraad aangewezen commissie hem of haar die niet behoort tot de Geref. kerken, afvragen.
10. Of hij (zij) de Heilige Schriften des Ouden en des Nieuwen Testaments erkent als het Woord van God, en dies als den eenigen regel voor geloof en wandel;
20. Of hij (zij) instemt met den inhoud van het huwelijksformulier, zoolks dat in de Geref. kerken gebruikelijk is, en bereid is, de vragen daarvan bevestigend te beantwoorden;
30. Of hij (zij) belooft, zoolang hij (zij) zich niet tot de Geref. kerken voegt, den kerkeraad der Geref. kerk van hunne woonplaats geneer- lijk hindernis in den weg te zullen leggen in het opzicht houden over de leden van het gezin, die tot zijn kerkgemeenschap behooren;